PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

WEZEMAAL - BENEDENSTRAAT

J. CLAESEN, B. VAN GENECHTEN, G. VERBEELEN,
N. PIL, E. DIRIX, A. SYS & E. AUDENAERT

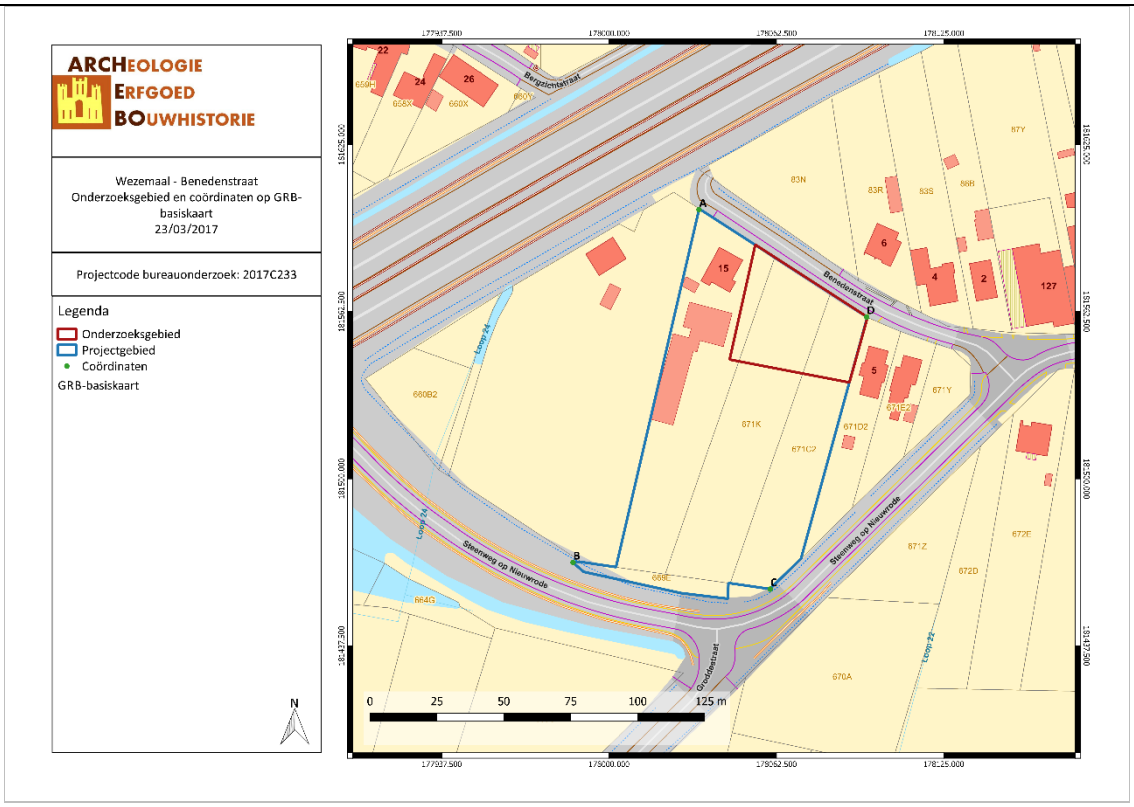
MEI 2017

PROJECTCODE BUREAUONDERZOEK 2017C233

1 ALGEMEEN

Administratieve gegevens / Technische Fiche

Onderzoek:	Programma van maatregelen. Brustem – Brandhoutstraat		
Naam & adres initiatiefnemer:	Hendrik Mertens		
	Dorpstraat 63		
	3200 Gelrode		
Opdrachtnemer:	ARCHEBO bvba		
	Merelnest 5		
	3470 Kortenaken		
Projectleiding:	Jan Claesen		
Erkend archeoloog:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00014		
Locatie:	Provincie Limburg, Brustem, Brandhoutstraat		
Coördinaten :	A	X	178033.556
		Y	181600.673
	B	X	177986.498
		Y	181468.705
	C	X	178060.155
		Y	181458.730
	D	X	178096.216
		Y	181560.520
Kadastrale percelen:	Afdeling 3, sectie A, percelen 669^{E}, 671K, 671W & 671C2		

WEBE/17/03/23/1 - Digitale aanmaak

Figuur 1: Situering van het onderzoeksgebied en de coördinaten op de GRB-kadasterkaart (Geopunt, 2017)

2 PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

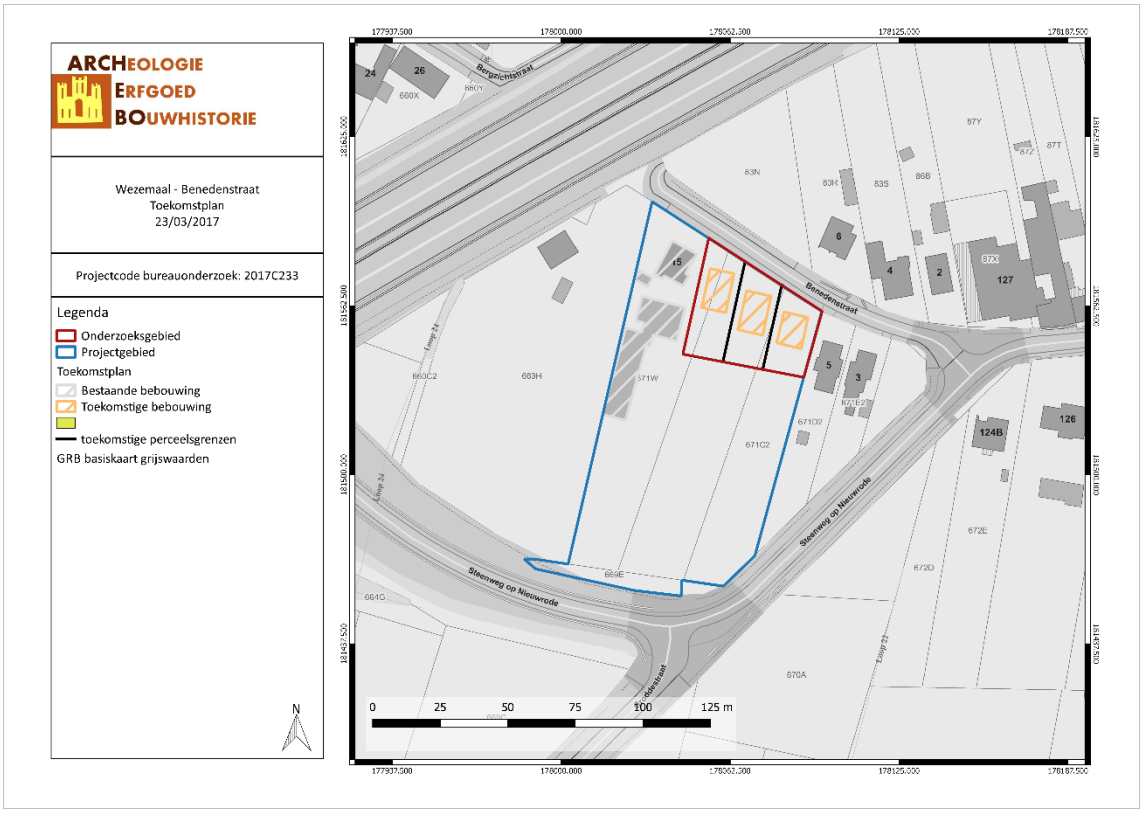
Het programma van maatregelen geeft een gemotiveerd advies over het al dan niet moeten nemen van maatregelen voor de omgang met archeologisch erfgoed bij bodemingrepen. Het beschrijft de aard van deze maatregelen en de uitvoeringswijze van de eventuele maatregelen.

Gemotiveerd advies & impactbepaling

Op basis van een door ARCHEBO bvba op 10 mei 2017 uitgevoerd proefsleuvenonderzoek, wordt archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van een vlakdekkende opgraving aanbevolen in het gehele onderzoeksgebied.

Aanleiding van het vooronderzoek

Op het terrein zal de initiatiefnemer het kavel van de bestaande woning uitbreiden met het agrarisch terrein gelegen aan de achterzijde vanhet projectgebied. Naast de woning komen drie nieuwe percelen. Hierop zullen in de toekomst woningen komen.

WEBE/17/03/23/2 - Digitale aanmaak

Figuur 2: Situering van het onderzoeksgebied op Toekomstplan (ARCHEBO bvba, 2017)

Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Voor het bureauonderzoek werd gebruik gemaakt van de meest nuttige en beschikbare bodemkaarten, geologische kaarten, historische kaarten en archeologische gegevens. Aan de hand van de historische informatie en het kaartmateriaal kon achterhaald worden dat er gedurende de 18de en 19de eeuw geen gebouwen stonden binnen het onderzoeksgebied. Mogelijk was dit wel het geval in voorgaande periode(s).

Verder toonde het onderzoek aan dat er binnen het projectgebied zelf geen archeologische waarden bekend zijn. De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) toont evenwel verschillende Steentijdvondsten in de nabije omgeving van het onderzoeksgebied. Hiernaast bevinden er zich ook archeologische waarden uit zowel de volle tot late middeleeuwen als de post-middeleeuwse periode in de omgeving van het projectgebied.

Het terrein zou hierdoor mogelijk archeologische resten vanaf de steentijd tot de Nieuwste Tijd kunnen bevatten. Hierbij handelt het vermoedelijk om artefactvondsten uit de steentijden en/of grondsporen en artefacten, gelinkt aan agrarische bewoning of activiteit uit de IJzertijd tot de Nieuwste Tijd.

Resultaten van het vooronderzoek met ingreep in de bodem

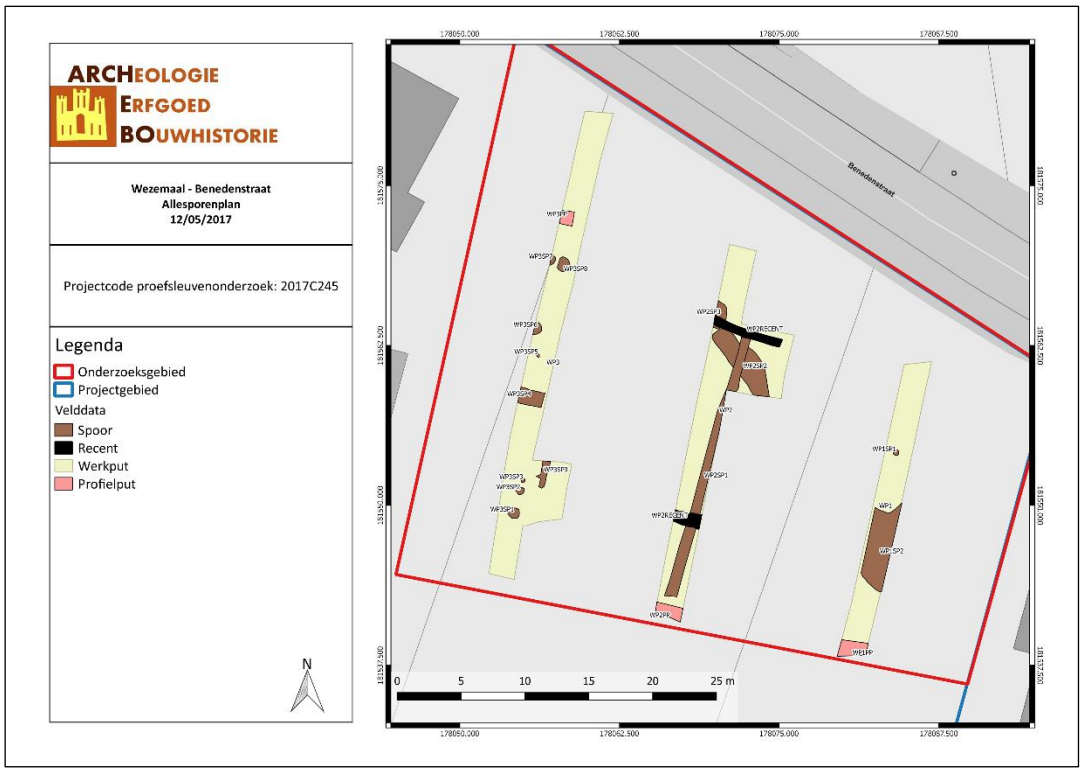
Voor het opsporen van steentijdsites werd een verkennend booronderzoek uitgevoerd. Hierbij werd er gebruik gemaakt van een boorgrid van 10 bij 12 meter, waarbij 10 meter de afstand is tussen de raaien en 12 meter de afstand tussen de boringen binnen een raai. Het onderzoek leverde evenwel geen steentijdartefacten op, waardoor er direct kon overgegaan worden op het proefsleuvenonderzoek.

Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden in totaal 15 archeologisch interessante sporen, waarvan enkele overduidelijk Romeins materiaal bevatten, blootgelegd. De sporen bevinden zich verspreid over de gehele onderzochte oppervlakte en beschikken over een matig tot goede bewaring. Wat de functie van deze sporen betreft, kunnen we stellen dat er geen gebouwplattegronden of structuren werden aangetroffen. Allicht dienen de sporen dan ook gekoppeld te worden aan agrarische activiteiten uit de Romeinse periode.

Waardering van de archeologische site

De aangetroffen sporen lijken niet gelinkt te zijn aan bewoning maar aan agrarische activiteiten uit de Romeinse periode. Dergelijke sporen werden in de wijde omgeving van het onderzoeksgebied nog niet aangetroffen. Het proefsleuvenonderzoek bood slecht een beperkt zicht op het sporenbestand, maar er leken zich alleen kleine paalkuilen op het terrein te bevinden. Deze zijn allicht afkomstig van bijgebouwen en er konden geen hoofdgebouwen waargenomen worden.

Verder zijn er in de omgeving nog grote open ruimtes aanwezig, waardoor er potentieel aansluitende sites kunnen aangetroffen worden. Aangezien het terrein door al deze redenen kenniswinst oplevert en de sporen bedreigd worden door de geplande bodemingrepen adviseert ARCHEBO bvba een vervolgonderzoek in de vorm van een archeologische opgraving.

Figuur 3: Allesporenplan (ARCHEBO bvba, 2017).

Vraagstelling & onderzoeksdoelen

Een archeologische opgraving heeft tot doel informatie uit het bodemarchief in de vorm van een archeologisch ensemble te behouden en te ontsluiten door archeologische sites, sporen en artefacten vrij te leggen en te onderzoeken.

De hieronder weergegeven vragen gaan uit van een de archeologische verwachting zoals opgesteld op basis van het bureauonderzoek en het proefsleuvenonderzoek. Bij het aantreffen van resten die op basis van de reeds uitgevoerde onderzoeken niet verwacht worden, kan het nodig zijn aanvullende onderzoeksvragen te stellen en te beantwoorden.

- *Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?*
- *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?*
- *Kan er een uitspraak gedaan worden over de aard en omvang van occupatie?*
- *Is er een (mogelijke) relatie tussen de aangetroffen vindplaatsen en gekende vindplaatsen in de omgeving?*
- *Hoe kaderen de resultaten van dit onderzoek binnen de bestaande kennis van de geschiedenis van het projectgebied en de ruime omgeving?*
- *Wat is de functie en datering van de aangetroffen archeologische resten?*

Het onderzoek is succesvol indien aan al deze vragen een gepast antwoord kan gegeven worden.

Onderzoeksstrategie, onderzoeksmethode & technieken

Er wordt voorgesteld het gehele onderzoeksgebied op te graven (totale oppervlakte ca. 1580 m²). Dit conform de bepalingen in de Code van Goede Praktijk (CGP hoofdstuk 15). Tijdens het reeds uitgevoerde proefsleuvenonderzoek werd één archeologisch niveau aangetroffen. Dit niveau bevindt zich tussen 16.317 en 15.895 TAW.

Kostenraming

Voor de raming van de archeologische opgraving van dit onderzoek wordt uitgegaan van een vermoedelijke hoeveelheid (VH) van 3 dagen met een team van 2 erkende archeologen en 1 assistent-archeoloog.

Er wordt bij de kostenraming voorzien in de kost en het transport van een graafmachine (VH 4). In overleg met de opdrachtgever staat het deze vrij om zelf te voorzien in een graafmachine mits de graafmachine en de machinist voldoen aan de gestelde voorwaarden uit de Code van Goede Praktijk. Overeenkomstig de Code van Goede Praktijk (CGP hoofdstuk 17) is de gebruikte graafmachine van een type dat toelaat zowel horizontale vlakken aan te leggen als de stratigrafie te volgen en dat geen schade toebrengt aan de aangetroffen sporen. De graafbak heeft geen tanden.

De specifieke sporen laten vermoeden dat er natuurwetenschappelijke methodes noodzakelijk zullen zijn om de site te duiden. Hierbij wordt gewerkt in vermoedelijke hoeveelheden (VH). De posten worden opgesplitst in waarderingen en metingen. Deze VH werden bepaald op basis van de ervaring van de veldwerkleider met dergelijke sites.

Op Romeinse sites komen metaal, glas, aardewerk en botmateriaal als vondsten veelvuldig voor. Om deze reden moet dergelijk vondstmateriaal dan ook gewaardeerd en geanalyseerd kunnen worden.

Na een assessment kan een selectie van de genomen stalen tijdens het veldwerk verder worden onderzocht en/of gedateerd. De stalen worden op hun potentieel gewaardeerd alvorens ze voor verdere analyse worden aangedragen.

Waardering

Meting:

- 5 VH waardering houtskoolstalen (C14+determinatie)
- 2 VH waardering hout (dendrochronologie + determinatie)
- 5 VH waardering macroresten
- 5 VH waardering pollenstalen
- 2 VH waardering botmateriaal

Analyse en datering

Meting:

- 5 VH C14-datering houtskool
- 2 VH dendrochronologie
- 5 VH macroresten
- 5 VH pollenanalyse
- 2 VH archeozoölogie

In de kostenraming wordt tevens een post voor conservatie voorzien

Meting:

- 8 VH conservatie aardewerk
- 5 VH conservatie metaal
- 2 VH XRF
- 2 VH glas

Op aanvraag van de initiatiefnemer wordt de raming niet meegegeven in dit document.

Noodzakelijke competenties van het opgravingsteam

Het onderzoek kan enkel uitgevoerd worden door of onder de autoriteit van een erkende archeoloog. Hij of zij dient te beschikken over minstens 240 werkdagen opgravingservaring, waarvan minstens 60 werkdagen op landelijke Romeinse sites.

Overeenkomstig de Code van Goede Praktijk (CGP hoofdstuk 17) kan, buiten het opgravingsteam, ook beroep gedaan worden op volgende actoren: conservator, natuurwetenschapper, materiaaldeskundige en fysisch antropoloog. Indien – overeenkomstig de CGP de interventie van deze actoren vereist is tijdens het veldwerk, het assessment of de verwerking, wordt de hulp van deze externe specialisten ingeroepen.

Voor de rapportage wordt minstens de leidinggevende archeoloog ingezet.

Conservatie & langdurige bewaring van het archeologisch ensemble

Archeologische conservatie kent verschillende vormen die in alle fases van het archeologische onderzoek dienen aanwezig te zijn om het onderzoekspotentieel van de opgegraven objecten ten volle te benutten. Zo wordt er voor gezorgd dat alle nodige voorzorgen genomen zijn om de bewaring van een archeologisch artefact te verzekeren van bij het opgraven tot een eventuele verdere conservatiebehandeling. De artefacten worden bewaard in een gecontroleerde en aangepaste omgeving om eventuele degradatieprocessen te vertragen of te stoppen. Indien nodig wordt een conservatie in functie van het onderzoek (alle ingrepen die nodig zijn om zoveel mogelijk informatie uit een archeologisch artefact te halen) of een stabiliserende conservatie (de behandeling die nodig is om een artefact stabiel te kunnen bewaren en hanteren) uitgevoerd.

Op basis van het assessment, en in samenspraak met de conservator, wordt een beslissing genomen met betrekking tot welke ingrepennoodzakelijk en nuttig zijn. De conservator coördineert alle aspecten inzake conservatie tijdens het onderzoek. Hij bepaalt welke aspecten van de conservatie kunnen uitgevoerd worden door hem zelf en welke door andere medewerkers, en hoe dit dient te gebeuren.

Ook dient er rekening te worden gehouden met het vondstassemblage. Indien een groot assemblage van dezelfde artefacten wordt gevonden, is het niet in alle gevallennoodzakelijk om alle artefacten te gaan conserveren. In dit geval zal dan een representatief aandeel verder onderzocht en geconserveerd worden.

3 FIGURENLIJST

Figuur 1: Situering van het onderzoeksgebied op het GRB (Geopunt, 2017). .. **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**
Figuur 2: Plannen met de geplande werken (Gerard Vervisch, 2017) ..... **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**
Figuur 3: Syntheseplan (Geopunt, 2017). ..... **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**
Figuur 4: Situering en het proefsleuvenplan op de Orthokaart (Geopunt, 2017). ..... **Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.**